

Մէջիտիյէ 1 դրուշ

տէ օգուտը որքան լիցորէ : Մասն
ձիւրեւելին թաշմթ իտաքաբն
պուրուանն իրմէնի մէքթէպն
էտրի շախիթաւորնտան մաստմա
Մարդուրնի Բովճաննեւանն միլ
թիմիգտէ պուրուանն պարթ թէ
իւթիթթ լաթիթթ նէֆուէլի ձե
րանարծապ պլիթթեթէնէ մե
իթմիշ օտուրիցանն , պիր խա
թիթալանն լէ քրուանթ ճէմիլա
էտէպլիթթ թարաքիլարնտան ի
թիլաթ շահատէթնամէլիթնէ նա
օլմուշ տրր :

ԷՐՄԷՆԻ ՄԻԼԼԵԹԻ

115
ԲՐՈԹԷՍԹԱՆԼԵԳ.

Ինկիլիզ զազէթ ապարեռն մուգաւտ,
տէմա խապիւր վրիմիւ ջտող զապար
վճնչէ, ի փորք ին 1528 խնէ Լոմա
Մար Սքեք գիւնիւրդաւորներն առ Քէն
ժըլլայի Արքեպիսկոպոսն թաւ-
թը ըրաւով իննաւ լիթիմի տէ՛թ ալի
պէշիւթ լիթիմի ազո ջաւնուլ,
էրմէնի միլլէ իննուէն վէ Անատոլու
Լիւթիմի վիսնարնա Բրօթիւսման
լըլլէ ի՛շ ըրազ ըրընաւն պաշտ զընէ
նաւ առաւ ի Եւքաթիկէրիկն Սքեթ լա-
զըզ Քէնժըլլայի Արքեպիսկոպոսն
վէ Մ. Թրիւսթիւմ Լաննիկոս վէ Մր.
Բասամ վէ մաւրէ Մրիտի Արքե-
պիսկոպոս վէ յօրոտ Շաֆիլլապրի
վէ Ռեֆիկ մինիսթր Արքապաշտներն
Մհմադուր Մր. Սթէնի վէ Մր. Պըր-
րի Լաննիկոս վէ Յալիբան Լքէն-
աի վէ սոննեւա Էրէն Քէնժըլլայի
Արքեպիսկոպոսն նութղար իրաւո
իմ իմի պրէրէ :

Հաղորդվողտա տէրքեաւ օրան է-
հէմիլիթիոնէ մէկնի, պու ճովդա-
ւուն աօն բսթա իւէ ալաղլորդ ին-
կիլիդ զաղէթաւաւաւ կէօրիւլէն
մուխթաաւաւ սուրէթէրիւլի զլյրաւ
թէրհէմէ իթմիք:

[illegible]

մերից ա ջրխառնըն թռայի օրն
Երմէնիէրն գալլիւնէն տայնիս
Երիտաւորսլաւ ուսուրն ալ զ
Երի ու առնիլէրն այլօրն արդ
վար իտի : Ալւա՜հ էջլէ լազ
ար իյնալիս, Իհա՜նուտիւրէր
վաղ վերմէն մէմար օրն Շէր
քէիլն Միսիօնարաբընտն պա
լուարը, Ելիբա ա՜հ հիւր գուրպն
աւ Տիարալքըր վիւլայէիմնտն կէ
ւէր իռնէ, պիւր ինկիւղ շիբէ
թիւ բռնանկիթ իմարափնտան
Թիւրքէն լիսնըն նէշ օրոնս
Ինկիւղ վիւլայէն ալ տուա ջրիմ
լծանան պիւր գալ Նիսիսիսի
նաւիլէ թէվղ իմտիւր, վէ Եր
մէնի ջրխառնըն ինկիւթըրա
քէիլսէի թարիգնէն կէօրէ պալ
իմ մէջ արգուտ, իյլէն ալալ
հա պու լուգուտալ մէպնի հա
ալը օրնուշ տուր : Ահա՛յն պիւղ
Երմէնի լըքըլիմիլն միւնտիւր
մարաղա պու տուրէլմէ վաղ
օշտա գլարը կիպի, քէնտի էջ
քիտալընտ տահա մալափրգ օ
ւն պիւղմա՜ն Եպիսկոպոսան քի
լիսալիլա իմիհալա իմմէր ար
գուտունաա պուրունաւուր : Իմ
տի, Կոպաթ Եպիսկոպոսա մահ
ղիւր լաթիմնէ մահջըր կէտտէր
տէրն քի, քէնտիլէրն քառալի
բուհանկիսիի տէրիւհտէ իմմէք
իւղքէ Եպիկոպոս մարիֆէիլիլ
մէնտէն ալըլը պիւր բահալ կէս
տի տիւրիսն :

«Երբ հայերի լինելն պու իսթիտուտը
նը ինթիմ մըքն պէրապէս, կոպտի
կէպիկիտուտն», Դեշէր տին իտէ. յոր
կէպիկ կէօրունմ մըք ինչն նէ տէ-
նը Ենթիկաթըլը պիր յէպէք իթ.
Իթիկաթ իթիտին, Զօթըք ֆպօղի
Իթէրնէն Ենթիկիտին (Իթէրնէլըպի
Աքքըքիտիտուտսն) մայլում տիր-
լէ մու մարիէ, Դ Եպիկիտուտն,
պու աշարի իթարպիթտան աղիմ
աղիմէքն պէրապէս օրունան չու իս-
թիտուտս մուլաֆազաթ իթ մէսի,
վազի օսան Զապէրիտին նէ տէ-
նէ Ենթիկէ Զապէր օրտուղունն իս-
թիտին քաթֆի իտի: Եպիկիտուտ
կէպաթըլն, Երուսաղէմէն պուլու-
նան պիթիտէ Միսիտսպաթըլըն
Իթիկիթնէք բու յէպի մէսնտ
լէրտիլն իլք առէմ, Տիւրպէքիթ-
նէ Երէթիէն ուր մէզլի իթուի
մուլ օսան ֆպօղիլէթու Ստեփան-
նու կարապէտ իտի: Պու կէն
լըթը, Էնպիլ մէմուրիլէթիտէ
Միթիլ Եպիկիտուտ իլէ միսնտն
Վարթըլ յայիտնտուլունան օն-
տան էլիլէ Ստուտապալունա տա-
նիր բէք աղ մալլումաթը պուլուն-
նէ օսան իլք պու Միթիլ Եպիկի-
տուտս իթաթիլն իթիտի Ստու-
տապալունը մի իթապա վէ ին-
լիլիլիլիլէն Դամազիլըքի իլէ իթաթ-
իլիլէ իթիտին: Ստուտապալունա
տալլաթն իթաթիլն Էն օնմէլէն միս-

Թինին յամադիրքի իլէ թաթպըգ-
իթմէք ֆիւրի Մլրտիչ եպիսկո-
պոսըն մէրադընը մուծիպ օլմադ-
լա, պիր գաչ սէնէ պու իչ իլէ
մէշցուլ օլաու :

[illegible]

դէնթը պարի Արքեպիսկոպոստ
միւթէ լինի Կապաթի Եպիսկոպոս-
տըն սոր քեաթ լիպիկնիս պու մէք-
ն իմ պուռնու զըրաթ իմ պաթնէ
սոնար, քէնաւ տէվաթ Խոռպ
տանի քի, շիմաթի վաղը լմա
Կիլիկիէ Երասնըն Ծաղը հագգըն-
տա պէյիք մէնու լիկնիս վա
տոր, Էն յէթի Լըմմիկնիս տուն
Խանըն ու զըմասնն տա Բէք վասի
տուրթի լալըմըշ Կիլի Գալմ
տըր վէ Լմտա տէ Լըմմիկն ու վէ
պիլիկն միմէքնիս (Խնկիկն Երա-
նըն) սաիր թիմարէ լիկնա հէ շի-
թի իլէ տէ սըգնա միւնասէ-
ն Երաթը պուլունմա տա տըր,
Երթիկնիս հալըր պուլունմա
պիլիկն քի սալը Լըմմիկնիս
վէ տալը Լըմմիկնիս տա շիմոթի
Էնք ու Կիլի հալտէ պուլունմա քի-
լունմըն հալի իլէ, քէնաթ վաթմ
Երաթ լիկն Երաթ ու յալմ տա վէ պէ-
լի Ծարաթա Էն զէնկն լիկն-
հալար տա պու Լըմմիկն Բըն
հալը Էն յիմոթէ Էրէթի Գարդ
Էրաթ տըր Գուլար պաղէն տուն-
Էրաթ ու զըմասնըն Կա շա տի-
թի լապիլ ուրմըշ տըրաթի ֆա-
տաթ Էն յիմոթի Էրէթի վէ պա-
տաթ իլէ Գուլար Էրաթ Էն Է

[illegible]

անս քիլիսալարա Շարգ քիլիսալ
խմինի լիբմբերե իսւք աէ, հա
ղիգալաաա անարնն առտես չգա
աբը, Զանգմաա աբըքը լիբմոն
գաղիգ մէլմոաաա օլան իրմնի
մէլնթիլի, օ միւթաաա քիլիսալ
աան աանգա պիլիթի թէլէքիլ իմ
մէքոտե տիլ, զէ տիլթի քիլի
աալաաա տալի տըգգաթ իմմէ
միլլաղմ իաէ աէ, եաան, մէսէ
աի, փիւթիթմաա տաղլարթ միյա
նրաաա եաղլիթիլ օլան զէ փեյլոն
ալլահնէ կն աաաէ աորթթաա
քէտիլ ռաւհպան թաղըմլարնա
թալմօթաանաաթըն նիլաղ իտնէ օ
թալլիլիթիլ մըղաաաաա իրթիթիլ
անլաղաաաա (նեաաաթիլէր, Աա
րիլէր, փիլաաանիլէր) ունի թմա
մաղըղ լաղըմ կէլիլ իաէ աէ, պւ
նաղաա պէրաղպէր կն պիլթիլ իշ
պու Շարգ քիլիսալաաա միւթէ
ալլիլգ օլան մէլաաաաա, Ալլահն
պիլթիլ ինթիմիւղէ գօաաղը աը
լաաա ինթիմիւղիւ իմմիւթ օթիլ
(թաւհնէ աաթիլէր) իլլէ միւթ
պուլաա, քի, Միլթիլ Արթապիւ
նիլթիլ ինթիլ լմաաաաաա պուլո
նաղաա, զէ պուրապաաաա քէր
աաաէ պիլ մաղպաաէ մէպիլ կէլ
միլ տիլ, Հաղգ փաաաա, չիմիլ
գրաաթ օլաաան մէթմապուս
ղէրթ իմթիլի թէլպէաաաալան
նաաաա, Միլթիլ Արթապիլթիլ
պն իգաաաթընր միւպարթէր
իշ, զէ Ալլիլապ չէթիլ զէ հա
թալիթիթաա թէլաաիթիլ թապիլ օլ
աաղլաղ հաղրթ պիլ գաաաաա
աէմթօթըմաաաաա մաալէնթիլ
լէմիլ իաէաէ, հնաղ պիլթիլ միւթ
թիլթիթաաա պուլոնմալաաաաաա
չիւթիլ չիմիլ եաթըմիլ պիլմիլ
օթաղ լաղըմ կէլէն քիլիսաա հէ
նաղ ինլա օլաանմալ թըր, զիւ
րաա թէլէաիւֆ օլաաաա, քիլ թըթ
լաանա թաաա թըլէ աաաթիլէ էլի
նէ թէլպիմ օլաաաաա քի, պալաա
ընաաանթիլ իմմմէ պաղ պաղաթ
լաթ, (եաիլ պաղաղաաաաա կէ
լիլթիլթիլ (իւթիլթիլ) Պաաաաա
պէրապիլլիլլաղ մկէթիլթիլ թաա
լաղ պիլ չէլաէթիլթիլ Պնեաաաա
պին իլիլ եիւղ լիլա գաաաթ պիլ
թէլաղըմ թալիթաթլաա պիլաաա
նիլաղ թէլթիլ օլաաաաաղ, զէ
էմիլ իմ քի (աէր ֆէլթըղըրիլ
թաաա իլիլթիլթիլթիլ) պու պաղաթ
իաան իլիլթիլ մաղի լաաաղ պիլ
աալթիլ պիլհաաէ օթապաաաղաթը
Տալիա ինթիլ Շէրիթիլ թաաթ օ
լաան աաթմէր միյաաաաա, զէ իթ
թաաաաաաաա միապիլթիլ օթաա
իպաաաա զէ աաաթիլ իլիլթիլ
թէլթաաաաթընթիլթիլթաաաաաա
լէրիլթիլ ինթիլ իմմէ մաղաթիլթիլ
նիլթիլթիլթիլթիլ լաղի օլան իպա
աաթիլթիլ հաղի թալիթիլթիլ հաթ
եաթը պըղաղըմաաթաաաաաաաա

[illegible]

ՄԻԻԹԷՖԵՐՐԻԳԱ

Գրպրընտա թիւերքն լիանալ
Անքաւան Սարափեան Լճէտնի
հիւրաւորը իմէ՛ս նամ զաղէն
հիւ. թիւնքն ինչն էլ ալէ չկնտ
չտետ ողնալը ի հապի պուրն
տու գու ի իւն, Գապը Անկն թէք
իւնի ի թարնէն, ինկիլիզ հիւ.
մէթի խաբափնտան լաղ՝ օլուն
տուրը, մուգտուն մա խապէ
վերլիմը խտի իտէ ան, ինկիլիզ
թիւ. մէ պուրն գաւարաւոր
իւտը. 24 իծ/մարնտա, Մրը
թիւ. Սամուրն, մէքըիւր զաղէ
թիւնը նի՛շն լաղ՝ օլունտուր
նու, վէ պու. 39 ինկիլիզ մէմա
իւրնտէ մէրի օլան տէրպսթ
մալ՝ պուսթա մու զալիւ տէ. ի՛կ մ
ուտն կնիւն սիւալ մէմէքի, խաբի
նէյէ միւսիլ չարը Մր. Պուր գն
վապէն իւան իթի թի. մէքըիւ
իւնէ՛ս զաղէ/մալը լաղ՝ օլունմա
նիշ տըր. իլլա, Օսմանը հիւ.
թիւն ինկնիլ թիւ պէլի իւզնիլն
Պէ. յուսթա կէմտէրիլ մէսի, չէն
վապընտա իւթ իւտան, ինկիլիզ
թիւմ մէմուրըրնտա էմր իտիլ.
միշ տըր. թիւըրիւտա ինկիլիզ
բօթլալըր, անճաղ. Պապը Անկ.
նին միւսաառնսկէյ ինքալի մէ.
մուրնէյն իթ մէքտէ տըրըլ, վէ
մէքտէն ա է՛յ, աէտ. Մր. Պուրը.
Օսմանը բօթլալըրնտան զիւ.
նէ իմիլիպալըր օլաւաղ. Գրպ.
ընտա ինկիլիզըն հիշ զաղէթ
լաղ՝ իթ մէտիլէր.

ինկիլիզերա մեզուսան գամա-
րադրնն փետր. 24 իմ/իմարտա
ինկիլիզ միւրուլը Սինհին Հայ-
տուտար թարգմերտան թու-
նու. իմ. լուսնան տայիր ինկիլիզ հիւ-
քիւմէմինէ սիւլալար իրաւո
մուտու, վէ Եւունան թէգաւադ
մը եղաս Օմանիլ թէգաւադ մը
օյաւուգլարը պիւմէմ իմէնիլիզ
իսէ տէ, խարիճիէ միւսթէշար
ինկիլիզ հիւքիւմէմինէն պու մէ-
սէլէ Հաղզընտա մալիւմէմ
պալուտուդընու, վէ ֆաշաթ
չիւմիւ Բաղրամէնթօտա օլ պապտէ

THESE

Հանա/ստութիւն Գեր. Մաղաքիայ
Ռ. Վարդապետի Որմանեան, արտա-
սանաւ ի Լաբարնի Ընթերցասիրաց
Ընկերութեան Երթալոյ, ի 10
փետրուարի 1880.

[illegible]

Եւ պէտք ունէին հոս երկարօրեան խօսիլ որպէս զի ազգին մէջ դիւրակեացն եւ բարեկեցաց վիճակին տարածուելուն, եւ Հայաստան ձեռքին ընդարձակելուն, եւ Հայաստանցիս, այն եւ զազմականին ունեւորումը ի իւրեան ճանքերն բռնելուն հարկաւոր միջոցները մի առ մի բացատրեմ, Ունեմը մեք ազգին մէջ այնպիսի ազգաւոր անձեր, շարժանքով եւ սերունդով զաւակ շարժելու երբ զաստիարակ ի իւրեան պէտքն իսկ ձառնցեալ էլի եւ դրպ. բոցներու կարգադրել ի իւրեւ եւ առատութիւնը դեռ. սկսած է չէր, չին կրցած սասանել այն հնաւոր ի իւրեւրը եւ ուսումնական սկզբունքներու դրոյ այսօր մեր վայրժաւ, բանաջ մէջ կ'ուսումնառեն, եւ զորս մեր նոր մանկութիւնը սխաժած է

խորհուրդարարական ստանալ, զոնե
մայրաքաղաքին և գաւառապետու
քաղաքացի մէջ Ապրիլիսը գործը
էր զգրողական ձրից իրենց բնա-
ական հանճարան զոլորթեանք և
իրենց բարեբարութեամբ արժա-
նացեալ Աստուածային օրհնո-
թեան նպաստիւք կարող եղած են
գլխավորան յաշորթութիւնը ու-
նենալ ի գործառնութիւն իւր-
եանց և և բաւական ունեւորու-
թեան տէր ըլլալ, ուսկից և մաս-
նին ալ իւր զորհէն ի դուր ազդին
և ի գարման կարողութեան նո-
սաւ Այս անձինք յաճախ համեստ
հոգիք իսկ զինճամբ գործով, սո-
ւոր են իրենց ըրածը գուղնաբայ
և ճնին տեսնել, իւր իլ սովոր-
ական լուսնիցն զատ բան մը չէն բե-
րեր յապարտիլ ազգապիտութեան
և ուսումն, զիլք և զրիլ, արթ-
նութիւն և օրամտութիւն, Այս-
պիսիներուն համար եւ պիտի ը-
նտն, որ եթէ իրենց համեստ ըզ-
գործածունքները գովին են և օգ-
տակար իսկ, որովհետեւ լաւա-
նալ իւր ըստ ինքեան նկատմով
պէր է հաստատութիւն ձեռնուն

նոյցա կը շարժի Կ լիւստոր անիւն
այդ ակերեայից, որ ապգ ութիւն
կը կշուի ե ապգիւս ապագոյն կը
խոսէ : Ուր էր թէ այդ ծառա-
նաթիւնը ընդորոշ շաանիւն .
ուր էր թէ ասոնց նման առա-
տաառոր ե համեաւ անձնը ծագ-
էին միշտ առաւելութեամբ ի
միւրիւ արութիւն ե լայեղա չա-
սութիւն :

Ունե՛րք մեք միջոց մը այդ նը-
պաստակէն հասնելու ։

Դժուարին է իւրաքանչիւր ան-
հատը ըռնադասել՝ որ իւր գործը
լինոնայ, այստեղով է արթուն ըլ-
լայ, զործունեայ է ժիւր, փորձա-
տէս է կիրթ, որով և կարող լինի
մանր պարագայներէն օգուտ րա-
շել ։ Եւ ձախորդութիւններէն չը-
քանակելով՝ անխրկեալն է հաստա-
տուն թալարով մասնաւորանութեան
է. ազդի ազգի արհեստացի է զոր-
ծառնութեան հետեւի և անկող-
արդիւնաւորիլ ։ Դժուարին է այս
որ ելլայ և Հայաստանի մէջ այն-
պիսի հանդարտութիւն է որինաց
պահպանութիւն և ապահովու-
թեան տարածութիւն իրականա-
ցնել, որ ամենայն շնորհաբար կա-
տար լինելու հետադարձութեան

ուսիր, և արգասիրը համարել և համարյալները վաճառել և հարստանալ, և ապա յունենու-
նութենէն անտի ազգոգոտ ձեռ-
նարկութեանց նպատակէն ԳԺՈՒՆ-
նին է այնչափ և այնչափ հա-
րուստներ գտնալ ուր հազարաւոր
և բիւրաւոր գահերեւանաց նուր-
բատութեամբ դոյալանէն գտ-
նար մը մեծ և բաւական իւրու-
մբն ամենայն պիտոյից: Եթէ այս-
պէս ըլլայր, նաև մեր Հայաստանի
սովորաւ չէին տառնալոր այսօր
ինչպէս ցարդ կը տառնալին. և
ինչից ժգաւորութիւնը իր թագա-
ւորէ՞ հալիւ հազար ոսկւոյ գում-
ար մը հնար եղած զեռ յղել
տալո՞հն. եթէ կարող մեծատուր
նախկին արկն մէջ, արդէն մի
կամ երկու կամ սակաւ անձինք
բաւական եղած պիտի ըլլային
այդչափ գումար մը յղած ըլլալ
արդէն, բարե՞. Հայր այս արդէն
այլ չունեցու. վասն զի Հայր չու-
նի այդպիսի գործ մը ընել կեցող
կողմէն: Եթէ պիտի գործ մը ընել ու-
ղող անձեր: Բայց ո՞ր այսու պէտ-
քը իր դադրի, մանաւանդ որ նոյն
խիւ առօրեայ պէտքերը լեցնելու
համար ցեղաւոր մեծ-ցեղ զՈՒՆ

Հայթիենն ալ իրեն՝ պէտք ունի է ՚ի
ճարմանել :

Շատ դիւրին է բտել,—Հայե՛ր,
հարուստ եղէ՛ր, Հայե՛ր, կարօ-
տութենէ ազտանջէ՛ր, Հայե՛ր
սղգիլն համար առաւ նուէններ
տուէ՛ր— շատ դիւրին բարեգործն
է այս, և շատ դիւրին կը տես-
նենք եւս ամենուն սիրող շարքե-
մէդդին կերպով՝ նկարագրելով
այս՝ լիճակը՝, յորում կը գտնուի
Հայաստան ի ներկայումս, և յո-
րում ընդ իւր կը քարէն նստ
Հայութեան վատաբաղդիկ բաղ-
դը : Այլ հարկ է որ այնպիսի մի-
ջոց մը մտածուի, որ ինքնիրեն
դէկլընտիլ բլայ և գործնական,
և մեր ազգին կարտ վիճակէն
կարոտուելեան դարմանք քաղէ-
նաւ անհնար երեւցող գործը ի-
րականացնելու՝ յարմար :

Դիտեմք թէ, յորքեալ հեղեղը
անառաջօր թնւմները կը քա-
կեն և ամբարտակները կը խորտա-
նան, չիտուածներ կը տապալեն և
մայրեր կը լայնեն, և չկայ գրաւ-
թիւնն մը յարեւտական և բնա-
կան՝ որ անոնց դէմ կարենայ դը-
նել : Այդ յորքեալ հեղեղը այդ-

Նեն, և ոչ տեղէ մը, կը բղիկին, կամ երկկնքներ լլաճ կաթկիւններէ զուժարու մն են, կամ մէկ մասը ահաճց և աննշանակ աքուսկնէ բու միացու մն և այսպէս ինեղուն ինչ ամենայնի յաղթող կը հանգըստանան: Ոչ երբեք կաթկիւ մը յուր աղղեցուծիւն մը ունի, այլ կաթկիւ կրկնաւ քաթերը կը տաշէ և կաթկիւ զուստանել աղղեկները կը բառաւայ: Կաթկիւ մը յուր իսկ ուրեմն մեծ զօրութեան մը սկըզբունքն է: այդ սկըզբան հետեւ Էրմիւն և մեք:

Ի՞նչ չունիմք այսօր այնպիսի մեծատուններ՝ որք հին Ժամանակաց մէջ զործուածին համեմատ՝ կարող ըլլան իրենք իրենց եկեղեցիներ կառուցանել, բարեգործական հաստատութիւններ կանգնել, և բաւական եկամտիւ ճշխացնել, կամ թէ ուրիշ ազգաց մէջ զործուածին նման հարեւրաւոր և հազարաւոր ոսկող զուժարներ նուիրել, որպէս զի կարեւոր գործառնութիւններ և զգոգաթիւրական ձեռնարկներ և աշտակարար հաստատութիւններ ի գլուխ ելլան, ունիմք մեք այնպիսի

